

Betreft: internetconsultatie Onderzoekskader MBO 2017

Geachte heer, mevrouw,

Bij deze wil ik mijn bijdrage leveren aan de internetconsultatie over het concept Onderzoekskader MBO van 12 november 2015. Ik wil beginnen met een compliment voor deze mooie opzet die erg volledig, samenhangend en realistisch is, ook in de manier waarop het kader het verband weet te leggen tussen maatschappelijke, wetenschappelijke en onderwijskundige relevantie, zoals u in het kader zelf stelt. Vanuit mijn achtergrond van Stafmedewerker Kwaliteit en Examinering ben ik opgetogen over de manier waarop kwaliteitszorg en borging zijn belegd en hoe gerefereerd wordt aan eigen kaders van de instelling in plaats van voorgeschreven ondergrenzen.

Tegelijkertijd vind ik het jammer dat het kader academischer, afstandelijker en moeilijker leesbaar is geworden. Ik geef op diverse ROC's ludieke workshops om het huidige Waarderingskader toegankelijker te maken voor docenten, directies en staven (!) die gretig aftrek vinden en waarbij telkens blijkt dat zelfs dit kader anno 2016 nog een onneembare vesting lijkt voor de mensen die er mee moeten werken. Als willekeurig voorbeeld van hoe dit niet beter lijkt te worden noem ik p.11, 2.2: "Tezamen met voornoemde zorgplicht impliceren de eisen ten aanzien van toelating en vooropleiding een goede begeleiding en een passende plaatsing (art. 8.1.1, derde lid, 8.1.1b, 8.1.1c, 8.1.2 en 8.2.1 WEB)." Ik zou dringend willen aanbevelen om hieraan nog aandacht te besteden, omdat de kracht en schoonheid van het nieuwe kader door deze hoge drempel in belangrijke mate teniet worden gedaan.

Niettemin draag ik graag kritisch-constructief bij aan dit Onderzoekskader. Daarbij maak ik onderscheid in (1) inhoudelijke opmerkingen / vragen die bedoeld zijn de bestaande teksten te verduidelijken, (2) pleidooien voor aanvulling die gaan over zaken die niet in het kader vermeld zijn en (3) technische en tekstuele zaken.

1. Inhoudelijke opmerkingen / vragen

- p.5 Het kader maakt onderscheid tussen 'deugdelijkheidseisen' en 'andere' of 'overige eisen'. Het woord 'andere' doet m.i. geen recht aan de gelijkwaardigheid van deze twee aspecten van kwaliteit. Ook nu al hebben scholen de neiging uitsluitend op de deugdelijkheid te focussen. Voorstel in lijn met de tekst: "Deugdelijkheidseisen" vs. "Stimulerende aspecten".
- p.8 Het verder steeds tamelijk complete document verwijst in standaard 1.1 slechts naar 'de gestelde norm' zonder te verduidelijken waar die norm aan gerelateerd is of te vinden is. Die norm is echter juist hét gegeven dat nodig is om met deze standaard te kunnen werken.
- p.15 "De examencommissie vergewist zich ... van het examendossier." Wiens dossier wordt hier bedoeld? Veel scholen werken met de opbouw van een dossier per student dat de diplomering onderbouwt, maar dit bevat dikwijls meer dan alleen examens (bijv. resultaat van L&B, resultaat van BPV, controle op aanwezigheid van OOK en POK). Bedoelt u dit dossier, dan ligt de term 'diplomadossier' meer voor de hand. Bedoelt u echter het geheel van examens dat de kerntaken en werkprocessen van alle aangeboden opleidingen moet afdekken, dan lijkt er overlap met paragraaf 3.2 "Examen-instrumentarium" of op zijn minst onduidelijkheid omdat 'examendossier' (een eenmalig gebruikt woord) en 'exameninstrumentarium' dan in elkaars verlengde liggen. Of bedoelt u nog iets anders?
- p.18 Standaard 5.1, Verantwoording. De zin: "Het begrip 'onderwijskwaliteit' ... examinering en diplomering" hoort naar mijn idee niet thuis in de verantwoording maar in de uitwerking.
- p.19 Standaard 5.3. Hoewel de verantwoording op zichzelf er niet mee in tegenspraak is, wordt de

verantwoording van de examenkwaliteit in standaard 3.1 in de praktijk belegd bij de examencommissies. Het is misschien niet strikt noodzakelijk daar in 5.3 nogmaals naar te verwijzen, maar gezien de andere belanghebbenden en deskundigen die wél genoemd worden lijkt de examencommissie hier 'vergeten'.

- p.21 In de uitwerking van standaard 6.1 wordt 'medezeggenschap' niet uitgewerkt, dat gebeurt pas in de verantwoording in de zin "In het mbo bestaat de medezeggenschap uit financiële ontwikkelingen (art. 8a.2.1 WEB)." Daarmee staat een stuk uitwerking in de verantwoording; naar mijn idee zou deze zin in de uitwerking moeten staan.
- p.21 Standaard 6.1, verantwoording. Hier lijkt sprake van een drogredenering. "Daarnaast vergt ook de verplichting een jaarrekening op te stellen (art. 2.5.3 WEB) dat het bestuur enig inzicht in haar financiële positie heeft." Volgens mij is een bestuur er juist om de besteding van publieke gelden transparant te kunnen verantwoorden.

2. Pleidooien / voorstellen voor aanvulling

- p.15 Een zeer krachtige passage uit Waarderingskader 2012 is: "De instelling heeft een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de opleiding – en daarin opgenomen ontwikkelgerichte toetsen – en de examinering." In de praktijk blijkt deze passage nog steeds een noodzakelijk breekijzer om opleidingen ervan te weerhouden allerlei belemmeringen en voorwaardelijkheden in de opleiding in te bouwen op weg naar het examen. Meerdere malen heb ik geconstateerd dat een te lange verblijfsduur van studenten in opleidingen uitsluitend te wijten was aan dit verschijnsel. Verder is deze passage van vitaal belang om het werkterrein, de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de examencommissies binnen een school helder en eenduidig af te bakenen. Ik zou het vervallen van een verwijzing hiernaar een groot verlies vinden voor de duidelijkheid, die in het vorige kader juist met een eigen zinnetje extra werd beklemtoond: "Deze overgang is gemarkeerd."
- p.16 Standaard 3.2 "Exameninstrumentarium" is opvallend kort. Ik wil ervoor pleiten om in deze standaard een (ook in Waarderingskader 2012 ontbrekende) passage op te nemen over de taaltechnische kwaliteit van examens, die m.i. geheel zou passen bij de intenties van dit kader en actualiteit. Veel examens zijn qua taalgebruik in het geheel niet afgestemd op de doelgroep en daardoor onnodig belemmerend. Een kleine zinsnede in het Onderzoekskader zou hierin een groot verschil kunnen maken.
- p.17 Standaard 4.1 en 4.2 getuigen er samen van dat veiligheid de basisvoorwaarde is om überhaupt tot leren te kunnen komen. Wie zich onveilig voelt (en dat kan door pesten, door onrespectvol optreden van docenten, door buitengesloten te worden, door in onveilige ruimtes te werken, door vechtpartijen, door diefstal, enzovoort) staat niet open voor leren – wat mij betreft bij uitstek een voorbeeld van de 'onderwijskundige relevantie' van het kader. Helaas werd en wordt dat onderliggende principe, dat standaard 4.1 en 4.2 bindt, niet expliciet benoemd en daardoor in mijn ervaring ook niet herkend. Dit gemis aan samenhangend beginsel wordt zelfs wat geaccentueerd door de juist heel puntsgewijze 'doenerige' verantwoording van standaard 4.1. Veiligheid in de breedste zin is in mijn overtuiging één van de basisprincipes waarmee een goede school überhaupt kan bestaan. Ik wil er voor pleiten om dit uitgangspunt op één of andere manier kort te benoemen. Suggestie: "De opleiding zorgt dat studenten tot leren kunnen komen door het waarborgen van een respectvolle en in brede zin veilige omgeving."
- p.17 De formulering van gebied 4.2 verdient aanvulling. Er moet een stimulerend pedagogisch klimaat worden gecreëerd, dat tevens recht doet aan de ontwikkeling van de student tot zelfstandig beroepsbeoefenaar of student in hoger vervolgonderwijs. Dit als aanvulling op (en in zekere zin zelfs tegenhanger van) de toevoeging "Docenten hanteren duidelijke regels" die ik te eenzijdig vind met betrekking tot de relatie

docent/student.

- p.18 Standaard 5.1: “Het bestuur en de opleiding hebben mede vanuit hun maatschappelijke opdracht doelen geformuleerd.” Ik stel voor deze zin uit te breiden: “... hebben, elk op hun eigen niveau en in samenhang met elkaar, mede ...”.

3. Technische zaken

- Alg. Gebruik van de termen ‘Opleiding’ (als het programma), ‘Opleiding’ (als het samenhangend geheel van organisatie-elementen dat het programma verzorgt) en ‘Team’. In standaard 2.2, 2.3 en 4.2 gebruikt u het woord ‘team’, elders het woord ‘opleiding’ met ogenschijnlijk dezelfde verwijzing naar het organisatiedeel dat het programma uitvoert. Het woord ‘team’ doet recht aan de situatie waarin onderwijsteams meerdere opleidingen aanbieden, het woord ‘opleiding’ lijkt beter in de context van dit kader te passen. Het woord ‘opleiding’ wordt hier en daar ook in dubbele betekenis gebruikt (bijv. p.13: “De opleiding initieert en onderhoudt contacten met het regionaal bedrijfsleven met als doel de beroepspraktijk in de opleiding te verankeren.” Wellicht is dit een keuze. De organisatorisch bedoelde ‘opleiding’ zal ook niet altijd door ‘team’ te vervangen zijn.
- Alg. Gebruikt van de termen “Leerling”, “Student” en “Deelnemer”. U gebruikt in de inleiding het woord ‘leerlingen’ naast ‘studenten’. In het verdere document lees ik de woorden ‘studenten’ en ‘deelnemers’ naar schijnbare willekeur, bijv. ‘deelnemersstatuut’ (4.1), ‘rechten en plichten van de deelnemers’ (4.1), ‘studentenpopulatie’ (5.1), ‘deelnemersraad’(5.2) e. Is dit bewust?
- Alg. Gebruik van de termen ‘Bestuur’ en ‘Bevoegd gezag’. Er wordt wisselend met deze termen omgegaan, waarbij ik niet altijd verband met de context heb kunnen ontdekken. In de standaarden 6.2 en 6.3 wordt zelfs gesproken van “Het bestuur (bevoegd gezag)”.
- p.6 Schema overzicht kwaliteitsgebieden meldt “Kwaliteitsborging en examencommissie”. De rest van het document spreekt van “Kwaliteitsborging examinering en diplomering”.
- p.10 Woordvolgorde. De WEB bepaalt voorts dat de instelling zorg moet dragen...
- p.12 Standaard 2.3, uitwerking: voeg toe: “Competenties, kennis en beroepsvaardigheden”, zoals ook vermeld op p.13, laatste regels van dezelfde paragraaf.
- p.13 Niet uitgewerkte afkorting SBB: “Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven”.
- p.17 Formuleringsfoutje. De verantwoording van standaard 4.2 spreekt van de ‘borging van het onderwijspersoneel’, waar ik vermoed dat de kwaliteit van het onderwijspersoneel geborgd moet worden.
- p.18 Standaard 5.1: “De evaluaties zijn op toegankelijke wijze beschikbaar.” Het woord evaluaties slaat hier op de eerder genoemde activiteiten, maar die zijn geen ‘evaluatie’ genoemd maar beoordeling.

Mocht u nadere toelichting willen hebben bij een van mijn opmerkingen, dan ben ik uiteraard graag bereid die te geven. Ik wens u veel succes met de nadere uitwerking van dit kader.

Met vriendelijke groet,

Koert Capel

Stafmedewerker Onderwijs & Innovatie, focus Kwaliteit & Examinering

Markiezaat College, Bergen op Zoom

k.capel@rocwb.nl, 06 46 904 134.